

ТОВАРНІ ЗАПАСИ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД

STOCKS AS AN OBJECT OF ACCOUNTING AND MANAGEMENT: SCIENTIFIC AND PRACTICAL APPROACH

УТоварні запаси є складовою активів підприємств оптової та роздрібною торгівлі. Їх основна властивість – належність до оборотного капіталу, здатність швидкого перетворення на грошові кошти. В статті проведено аналіз дисертацій в яких вивчалась товарні запаси як похідна категорія "товари" та "запаси". З метою виділення ознак, які розкривають економічну природу товарних запасів, досліджено їх інтерпретацію, підходи до розуміння їх сутності. Проаналізовано погляди українських науковців до побудови класифікації товарних запасів, їх групування для потреб бухгалтерського обліку та управління. Обґрунтовано доцільність їх використання в обліковій практиці торговельних підприємств. Виділено роль товарних запасів в сферах господарської діяльності підприємств торгівлі: економічній, маркетинговій, логістичній, обліковій, майновій. За результатами проведеного дослідження деталізовано обліково-економічні ознаки товарних запасів. Виділено етапи формування інформаційних потоків про наявність і рух товарів в системі обліку і звітності підприємства.

Ключові слова: запаси, товари, товарні запаси, класифікація, економічна природа товарних запасів, торговельна діяльність, наукові дослідження, бухгалтерський облік, управління.

Commodity stocks are a component of the assets of wholesale and retail trade enterprises. Their main property is belonging to working capital, the ability to quickly convert into cash. The article analyzes dissertations in which inventories were studied as a derivative of the category's "goods" and "inventories". In order to highlight the signs that reveal the economic nature of commodity stocks, their interpretation and approaches to understanding their essence were investigated. From the side of the economy, the management of commodity stocks is defined as: a set of consumer goods; from accounting – assets in tangible and intangible forms; merchandise mass, identified assets, enterprise resources, tangible assets. The views of Ukrainian scientists on the construction of the classification of commodity stocks, their grouping for the needs of accounting and management have been analyzed. The expediency of their use in the accounting practice of trade enterprises is substantiated. The role of commodity stocks in the spheres of economic activity of trade enterprises is highlighted: economic (factor of capital turnover), marketing (factor of customer satisfaction and loyalty), logistics (integrated assessment of the supply chain), accounting (recording, documentation of operations, generalization of information), property (commodity stocks is a component of current assets). According to the results of the conducted research, the accounting and economic characteristics of commodity stocks are detailed: 1) tangible and intangible assets with a reliably estimated value; 2) the component of current assets of trade enterprises; 3) dynamic category, in a state of constant movement and renewal; 4) the subject of economic relations between market participants; 5) are under the control of the enterprise until the moment of implementation; 6) merchandise intended for further sale or exchange; 7) have properties capable of satisfying consumer demand. The stages of formation of information flows about the availability and movement of goods in the accounting and reporting system of the enterprise are highlighted: 1) organizational aspects of the construction of the goods accounting system; 2) observation, recording, documentation of operations; 3) systematization and grouping of accounting information on the availability and movement of goods; 4) generalization of accounting information for the formation of financial reporting indicators.

Key words: stocks, goods, commodity stocks, classification, economic nature of commodity stocks, trade activity, scientific research, accounting, management.

УДК 657.339.3:658.6

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.11-24>

Степаненко О.І.¹

к.е.н., доцент,
в.о. завідувача кафедри
бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Stepanenko Oksana

Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman

Постановка проблеми. Роздрібна та оптова торгівля є економічно й соціально значущим сектором національної економіки держави. Реалії сучасного бізнес-середовища все більш ускладнюють забезпечення високих кінцевих результатів діяльності підприємств. Основною причиною зниження прибутковості є недосконалість систем управління товарними запасами, що призводить до проблем забезпечення синхронності між процесами формування товарних запасів та ефективності їх збуту (реалізації), управління товарооборотністю, створення зайвих запасів, збільшення витрат, нераціонального використання запасів та грошових коштів, і, як результат – погіршення фінансового стану підприємства в цілому.

Зростання конкуренції та зміна уподобань споживачів в наслідок зменшення платоспроможного

попиту визначають появу нових форматів торгівлі та динамічність змін ринкової кон'юнктури. Це визначає необхідність пошуку новітнього інструментарію бізнес-управління, що орієнтований на підвищення ефективності комерційної діяльності. Коректність його застосування потребує створення дієвої системи інформаційної підтримки управління продажами, яка здатна забезпечити налагодження оптимальних інформаційно-комунікативних зв'язків, формування і своєчасну передачу обліково-аналітичних даних за процесом реалізації товарів в розрізах, що задовольняють потреби менеджменту підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукових публікацій показав, що товарні запаси як об'єкт обліку та управління є актуальними і в науковій сфері, і в практичній діяльності

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8781-3762>

суб'єктів господарювання. Управління запасами торговельних підприємств в умовах динамічного бізнес-середовища досліджували Маркіна І.А., Вороніна В.Л. [1]. На основі проведеного аналізу показників господарської діяльності, з врахуванням особливостей системи управління запасами і витратами, авторами розроблено структурно-логічну схему процесу стратегічного управління товарними запасами. Науковцями виділено взаємозв'язок складових стратегічного, функціонального та оперативного управління запасами підприємств торгівлі; досліджено структуру витрат та обґрунтовано їх класифікацію з виділенням ознак: витрати на закупівлю; витрати на поповнення товарних запасів; витрати на утримання товарних запасів; витрати на виконання замовлень. З позиції авторів, політика управління товарними запасами має бути направлена на зменшення періоду їх обороту, оптимізацію структури і розміру при мінімальних витратах.

Микитенко Н. [2] визначено сутність та природу поняття "товарна категорія"; запропоновано схему виділення товарних категорій відповідно до вивчення споживчої логіки вибору товарів; обґрунтовано підходи до виділення товарних категорій на підприємствах торгівлі, які базуються на основних принципах: спільність способу виробництва, функціонально-практична корисність для споживача, споживча логіка, споживчі переваги, періодично-споживчий характер попиту. В процесі дослідження ефективності використання товарних запасів підприємствами торгівлі Літвінова В.О., Грінченко Р.В. [3] виділили факторну модель оцінки їх рентабельності, яка дає можливість оцінити вплив факторів: рентабельність продаж; чисельність працівників; продуктивність праці.

Дзюбою О.М. [4] розглянуто особливості відображення інформації про товарні операції в обліку та фінансовій звітності з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду, приділено увагу проблемам товарних втрат і нестач на підприємствах роздрібно торгівлі. Автором проаналізовано відмінності в оцінці запасів за національними та міжнародними стандартами: в частині надходження, вибуття (витрачання) та на дату балансу. Сучасні тенденції обліку товарів в умовах діджиталізації економіки досліджувала Ковова І. [5]. Науковцем розглянуто інструменти автоматизації обліку товарів для роздрібних мереж, що реалізуються в Україні та поєднані з реєстраторами розрахункових операцій, такі як: електронні цінники, Cash&Cloud, dPOS. Проведено огляд вітчизняних програмних продуктів та конфігурацій, розроблених для України, з визначенням їх функціональних можливостей щодо обліку товарів в розрізі управління запасами та додатками для роздрібно торгівлі: BAS, Is Pro, MASTER, Parus.

Управлінський облік товарних запасів досліджували Полянська О.А., Чабанюк О.М., Кондріч С.В. [6]. Автори акцентують увагу на проблемні питання, які потребують вирішення в процесі прогнозування та планування товарних запасів, методи їх вирішення. Зокрема обґрунтовують доцільність використання евристичних методів, а саме теорії нечітких множин. Для потреб управління науковцями запропоновано методика визначення оптимальної величини товарних запасів підприємства гуртової торгівлі. Узагальнено теоретичні та практичні аспекти методу управління товарними запасами в залежності від обсягу придбання та реалізації кожного товару (ABC) та застосування аналізу непередбачуваності або безперервності чи дискретної сталості реалізації товару (XYZ).

Розуміння сутності категорій, понять, термінів дає категоріальний апарат, який займає вагоме місце як в економічній так і обліковій системі суб'єкта господарювання. Результати аналізу наукових досліджень показують, що економічна природа запасів (в тому числі і товарних) інтерпретується по-різному, виділяються різні класифікаційні ознаки, за якими групується даний вид активів.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження інтерпретації поняття "товарні запаси" як похідної категорій "товари", "запаси"; аналіз наукових підходів до класифікації товарних запасів, обґрунтування доцільності їх використання в практичній діяльності підприємств торгівлі; деталізація обліково-економічних ознак товарних запасів підприємств сфери торгівлі; виділення етапів формування інформаційних потоків про наявність та рух товарів в системі обліку та звітності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток світової економіки супроводжується розширенням спектра конкурентних відносин. До традиційних форм конкурування за ціною, якістю додаються – підвищення вартості для клієнта за рахунок скорочення часу та надійності його збалансування, активнішої комунікації, створення споживачеві додаткових вигод. Значна частина таких переваг реалізується в ході обслуговування клієнтів, фізичною наявністю відповідних товарів, які доступні потенційному споживачеві.

Товари як вид запасів та об'єкт дослідження викликають зацікавленість у багатьох сферах діяльності підприємства: 1) для фінансового менеджменту – це істотна частина оборотних активів; 2) для маркетингу – важливий інструмент впливу на клієнта; 3) для логістичних служб – інструмент оптимізації просторово-часової трансформації матеріальних потоків; 4) для бухгалтерської служби – об'єкт обліку, який потребує відображення інформації про наявність і рух товарних запасів в системі рахунків обліку, її узагальнення та подання у фінансовій звітності підприємства. Товарні запаси є безпосереднім чинником формування відносин

між витратами і рівнем обслуговування клієнтів, та відповідно засобом підвищення рентабельності капіталу. Значення товарних запасів, їх роль та місце в сферах діяльності суб'єкта господарювання наведено на рис. 1.

Вагому роль в господарському житті підприємства відіграє розуміння основної термінології та понять, які ідентифікують (пояснюють) об'єкти обліку та управління. На якість інформаційних потоків впливає зрозуміла інтерпретація термінів "запаси", "товарні запаси", "товари", "товарно-матеріальні цінності". Підходи до визначення цих понять є різними як за тлумаченням так і конкретизацією. З метою адаптації до реалій сучасного життя понятійно-категоріального апарату, науковці в сфері економіки підприємства, менеджменту розглядають товарні запаси з позиції управлінського підходу (табл. 1).

Для забезпечення ефективного управління товарними запасами необхідне їх групування за низкою соціально-економічних і торговельно-організаційних ознак з урахуванням всіх можливих варіантів створення й використання. Розглядаючи природу товарних запасів Крещенко О.В. [7] пропонує їх класифікацію, яка побудована через призму концепції категорійного менеджменту. При цьому науковцем виділено не тільки класифікаційні ознаки та види товарних запасів, але й обґрунтовано управлінський результат в разі їх практичного використання (табл. 2).

Виділені ознаки дозволяють менеджменту обґрунтувати прийняття управлінських рішень щодо формування та використання товарних запасів на підприємствах торгівлі. Класифікаційні ознаки товарних запасів необхідні для ефективного їх управління, метою якого є підвищення товарообігу, отримання прибутку та оптимізація витрат, які пов'язані з процесом реалізації товарів.

Сутність товарних запасів з позиції бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту дещо відрізняється від економічного трактування. Бровко О.Т. поглиблює характеристики обліково-економічної сутності товарних запасів та пропонує розуміти їх як "ідентифіковані ресурси у вигляді товарної маси, що контролюється підприємством з моменту надходження до моменту реалізації та забезпечують отримання економічних вигід у майбутньому" [10]. Як зазначає автор, такий підхід обумовлений становленням теоретичної бази формування системи обліку товарних запасів підприємств роздрібною торгівлі, що сприятиме підвищенню ефективності управління такими активами в процесі їх надходження, зберігання та реалізації.

Виходячи із трактування поняття "товарні запаси" науковцем виділено основні риси, що визначають їх сутність та окреслюють необхідність у їх формуванні:

1) *товарна маса* (кількість товару), яка має матеріальну форму, була придбана в результаті минулих подій та зберігається на підприємстві до моменту реалізації;

2) *ресурси підприємства*, реалізація яких є основним джерелом отримання прибутку, що втілює економічні вигоди за звичайних умов господарювання;

3) *ідентифіковані активи*, що контролюються підприємством, а отже всі права і ризики переходять до покупця.

Для уточнення категорійного апарату з урахуванням особливостей діяльності досліджуваних суб'єктів Піддубна Н.М. надає авторське визначення терміну "товарні запаси роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації". Науковець пропонує розглядати їх як "матеріальні цінності, які характеризуються рухом та оновленням, із визначеною оцінкою вартості згідно з

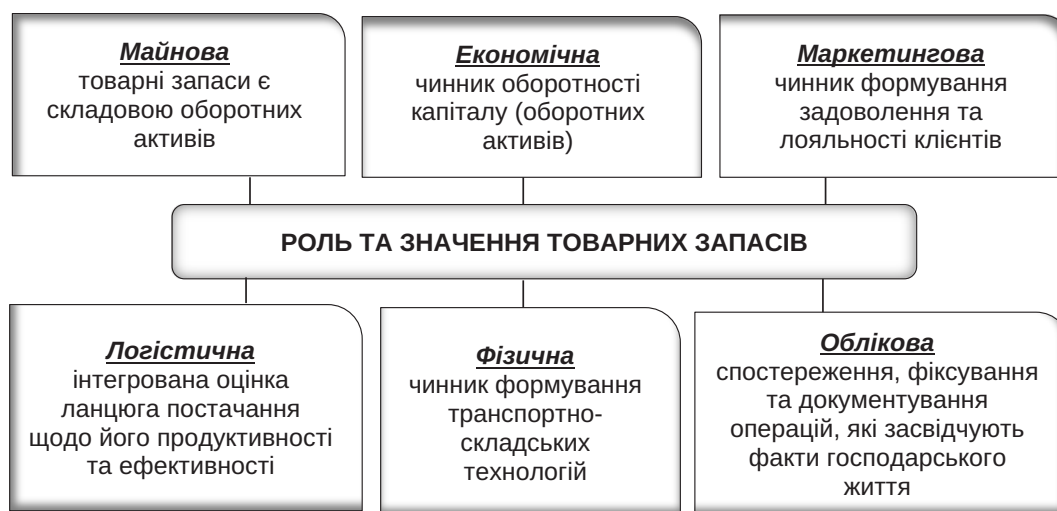

Рис. 1. Товарні запаси в господарській діяльності підприємства, їх роль та значення

Джерело: побудовано автором за результатами проведеного дослідження

Дефініція поняття "товарні запаси" в сфері економіки та управління підприємством

№ з/п	Автор, тема дисертації (рік захисту)	Інтерпретація терміну "товарні запаси"
1	Крещенко О.В. Управління товарними запасами торговельного підприємства за категорійним менеджментом (2014)	<i>Товарні запаси торговельного підприємства</i> – найважливіший об'єкт управління, що постійно оновлюється, у вигляді цілеспрямовано сформованої сукупності товарів споживчого призначення, що придбані для наступного продажу кінцевим споживачам з метою задоволення попиту споживачів (за якістю, об'ємом, ціною та часом) для отримання прибутку [7]
2	Олініченко К.С. Управління товарними запасами підприємств роздрібною торгівлі (2016)	<i>Товарні запаси підприємств роздрібною торгівлі</i> – це цілеспрямована сформована сукупність товарів споживчого призначення, що придбані та утримуються підприємством для подальшого продажу з метою отримання ним доходу (прибутку) та підвищення конкурентоспроможності на споживчому ринку [8]
3	Ромашенко О.С. Управління товарними запасами підприємств торгівлі (2016)	<i>Товарні запаси</i> – цілеспрямовано сформована (на певну дату) сукупність товарів споживчого призначення, що придбана для подальшого продажу кінцевим споживачам з метою найбільш повного задоволення попиту та забезпечення ритмічності роботи торгового підприємства, знаходяться на підприємстві до моменту їх реалізації та постійно оновлюються, виступають основою досягнення запланованого обсягу реалізації, і отримання на цій основі підприємницького доходу [9]

Джерело: згруповано за інформацією [7–9]

Класифікація товарних запасів виходячи із концепції категорійного менеджменту

Автор, назва дисертації (рік захисту)	Класифікаційні ознаки (пропозиції науковця)	Мета класифікації
Крещенко О.В. Управління товарними запасами торговельного підприємства за категорійним менеджментом (2014)	за економічними параметрами (результат: оцінка ступеня стабільності продаж)	Об'єктивний підхід до вибору відповідних методів та способів управління товарними запасами торговельного підприємства
	за параметрами системи регулювання товарних запасів (результат: оцінка ступеня участі підприємства в управлінні товарними запасами)	
	за фізичними властивостями (результат: спеціальні вимоги до зберігання SKV)	
	за фінансовими аспектами (результат: за джерелами фінансування)	
	за параметрами партій надходження (результат: число (кількість) можливих постачальників)	
	за впливом товарних запасів на результати діяльності підприємства (результат: оцінка рівню потенційної доходності)	

Джерело: побудовано за інформацією [7]

принципами ринкової економіки, та які наділені комплексом певних властивостей, авансують свою вартість на загальний оборотний капітал шляхом утримання їх підприємством із метою реалізації й задоволення потреб пайовиків та інших споживачів" [11].

З позиції автора, товарні запаси роздрібних підприємств споживчої кооперації варто сприймати з позиції трьох аспектів: економічного, облікового, аналітичного. Обліковий аспект проявляється в тому, що товарні запаси є необхідним компонентом звичайної господарської діяльності торговельного підприємства, які потребують чіткого визнання та відображення в обліку. Економічний аспект зумовлений тим, що товарні запаси виступають

формою авансування коштів підприємства в них, тим самим, поступово розкриває аналітичний аспект, з якого випливає їхня здатність забезпечувати кругообіг авансованого у грошовій формі оборотного капіталу.

Для систематизації інформації про види товарних запасів, які використовуються у господарській діяльності підприємств споживчої кооперації, Піддубною Н.М. розроблено підходи до їх групування з виділенням класифікаційних ознак (табл. 3).

Як зазначає автор, товарні запаси мають широкий спектр ознак, які потрібно чітко ідентифікувати на етапі планування торговельного процесу для побудови раціональної системи обліку і контролю.

Класифікація товарних запасів роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації

Автор, назва дисертації (рік захисту)	Класифікаційні ознаки (пропозиції науковця)	Мета класифікації
Піддубна Н.М. Облік і внутрішній контроль товарних запасів роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації (2018)	регулювання умов поставки	Підвищення ефективності облікової інформації, раціональна побудова внутрішнього обліку і контролю для задоволення запитів управління
	надходження та розміщення	
	політики державного регулювання	
	терміни придатності та реалізації	
	результати інвентаризації	
	способи реалізації	
	можливості контролю та впливу управлінського персоналу	
	групи покупців за їх відношенням до системи споживчої кооперації	

Джерело: побудовано за інформацією [11]

Головною умовою ефективного менеджменту є проведення належної класифікації товарних запасів, які знаходяться на підприємстві з метою визначення відповідних методів управління, обліку та контролю за ними. Для досягнення найбільшого ефекту від застосування класифікації товарних запасів науковцем встановлено єдиний методичний підхід до принципів її побудови, до яких віднесено: істотність, повноту, єдність, ідентифікацію, завершеність.

Визначення сутності товарних запасів як обліково-економічної категорії має наукове значення, оскільки товар поряд із грошима є системоутворюючим елементом ринку, а запаси найбільшою частиною у складі оборотних активів. Товарні запаси належать до продуктивних активів, здатних у процесі реалізації забезпечувати прибуток підприємства та виступають економічною основою його діяльності. На рис. 2 наведено характерні ознаки товарних запасів, які їм притаманні та ідентифікують їх в системі обліку та управління суб'єкта господарювання.

Для потреб обліку та фінансової звітності товарні запаси класифікуються як "товари", під якими розуміються матеріальні цінності, що придбані та утримуються для подальшого продажу. Товари, як складова запасів, визнаються активом, у відповідності до норм НП(С)БО 9 "Запаси", за умови, якщо:

1) підприємству перейшли ризики і вигоди, пов'язані з правом власності або з правом повного господарського відання (оперативного управління) на придбані (отримані) запаси;

2) підприємство здійснює управління та контроль за запасами;

3) існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням;

4) вартість запасів може бути достовірно визначена.

Одиницею обліку товарів є їх конкретне найменування або однорідна група (вид). Товари,

придбані за грошові кошти, обліковуються (оцінюються) за *первісною вартістю*, яка включає в себе такі складові: 1) суми, що сплачуються поставальнику за мінусом непрямих податків (вартість без ПДВ); 2) суми ввізного мита; 3) суми непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству; 4) транспортно-заготівельні витрати; 5) інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням товару і доведенням його до придатного стану. Не включаються до первісної вартості товарів: понаднормові втрати і нестачі товарів; фінансові витрати (відсотки по кредиту); витрати на збут; адміністративні та інші витрати, які не пов'язані з доставкою та придбанням товарів. На підприємствах оптової торгівлі облік товарів ведеться за первісною вартістю (за чистою вартістю придбання – без ПДВ). В роздрібній торгівлі облік товарів здійснюється за продажною вартістю (з урахуванням торгової націнки) – в цінах, за якими товари будуть реалізовані безпосередньо покупцям (кінцевим споживачам). Тобто, при передачі товару в роздрібну мережу відображається: первісна вартість товару та сума торгової націнки на нього.

В процесі обліку товарів виникають інформаційні потоки, які об'єднуються в логічні етапи та рухаються у визначеному порядку (рис. 3).

На етапі організації побудови системи обліку товарів виконуються такі завдання: 1) узгодження процесу документування операцій, які пов'язані з рухом товарних запасів; 2) класифікація товарних запасів, їх групування для потреб бухгалтерського обліку; 3) визначення елементів Облікової політики в частині: визнання, оцінки товарів при придбанні; методів оцінювання товарів при вибутті; порядок обліку та розподілу транспортних витрат, які виникають при придбанні товарів; процедуру переоцінки товарів; 4) встановлення матеріально-відповідальних осіб за збереження товарних запасів. Даний етап є сталим, він не передбачає повторення в часі. За необхідності можуть лише змінюватись початково встановлені положення організації, які пов'язані з удосконаленням

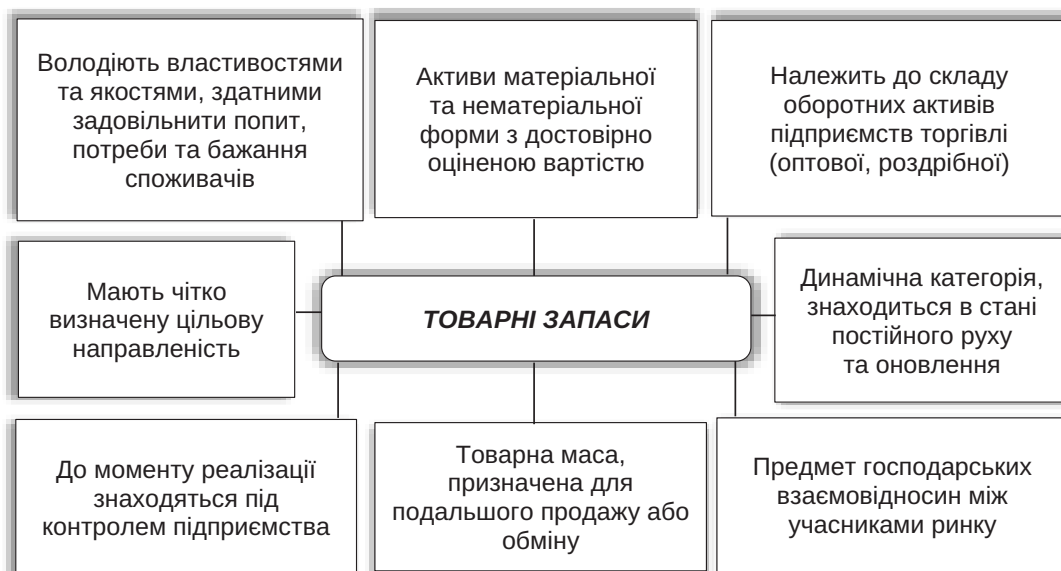

Рис. 2. Обліково-економічні ознаки товарних запасів підприємств сфери торгівлі

Джерело: побудовано автором за результатами проведеного дослідження

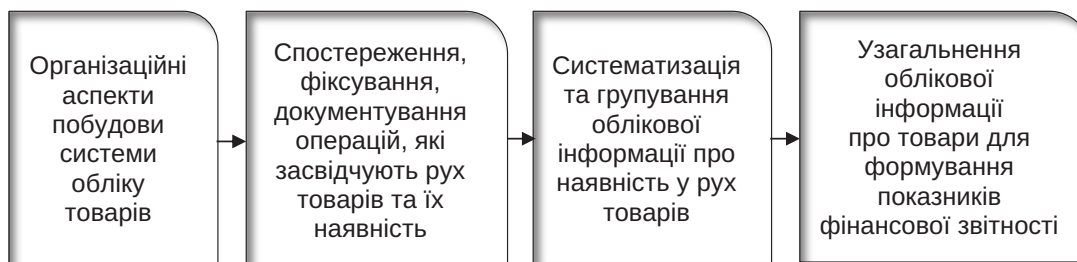

Рис. 3. Етапи формування інформації про товари в системі обліку та звітності підприємства

Джерело: побудовано автором

системи обліку товарів та приведенням її у відповідність до змін діючого законодавства.

На етапі спостереження, фіксування, документування операцій застосовуються окремі елементи методу бухгалтерського обліку (документація та інвентаризація), які забезпечують взаємозв'язок дій: фіксування, контроль, вартісне вимірювання та реєстрацію фактів господарського життя. Вартісне відображення операцій забезпечується за допомогою оцінки. І як результат даного етапу – це первинна бухгалтерська документація.

На третьому етапі відбувається систематизація та групування даних про товарні запаси в системі рахунків бухгалтерського обліку та в облікових регістрах з використанням подвійного запису. В кінцевому результаті отримуємо сукупність систематизованої інформації про наявні товарні запаси, а також операції з їх надходження й вибуття (збут, реалізація, обмін, списання). Четвертий етап передбачає узагальнення даних у вигляді показників звітності про товарні запаси суб'єкта господарювання. На цьому етапі застосовуються такі елементи методу бухгалтерського

обліку як баланс і звітність, які в сукупності з обліковими даними про товарні запаси надають інформацію про всі види й напрямки діяльності підприємства, що забезпечує можливість прогнозування його розвитку.

Отже, товарні запаси займають вагоме місце в складі майна суб'єкта господарювання, який займається торговельною діяльністю. Вони забезпечують постійність, безперервність, ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку. В свою чергу, це вимагає повної, достовірної інформації про наявність та рух товарних запасів, яку може надати тільки бухгалтерський облік. В даному випадку він виступає як елемент господарської системи, що генерує та інтерпретує інформаційні потоки саме для ефективного управління.

Висновки. Дослідження показує, що на сьогодні немає єдиного підходу щодо інтерпретації товарних запасів, одночасно як економічної та облікової категорії. З економічної сторони товарні запаси позначаються як: сукупність товарів споживчого призначення; з облікової – товарна маса, ідентифіковані активи, ресурси підприємства,

матеріальні цінності. При виділенні ознак, які характеризують економічну природу товарних запасів, погляди науковців співпадають. Виходячи з реалій життя, розвитку інформаційного простору, науково-технічного прогресу завжди виникатимуть нові події, які даватимуть можливість доповнити, узагальнити, деталізувати чи інтерпретувати по новому поняття "товарні запаси". Обґрунтованість результатів наукових досліджень перевіряється практикою. Саме вона може підтвердити, спростувати чи надати поштовх для подальшого вивчення товарних запасів як об'єкту обліку та управління.

Інформація, яка характеризує наявність та рух товарних запасів, є вагомим засобом зв'язку між суб'єктом управління та об'єктом господарювання. Без достовірних та повних облікових даних неможливо цілеспрямовано впливати на функціонування бізнесових структур, а тому вони є необхідним елементом менеджменту, який виступає комплексом заходів, спрямованих на створення найбільш сприятливих умов розвитку та ведення торговельної діяльності. При цьому ефективно управління товарними запасами забезпечує підвищення прибутковості, стає одним з фундаментальних факторів економічного зростання підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Маркіна І.А., Вороніна В.Л. Менеджмент товарних запасів торговельних підприємств. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2020. № 59. С. 90–97.
2. Микитенко Н. Товарні категорії в системі управління торговельним процесом. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 5. С. 48–58.
3. Літвінова В.О., Грінченко Р.В. Підвищення ефективності використання товарних запасів торговельних підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 2(58). С. 78–82.
4. Дзюба О.М. Товарні операції підприємства: особливості обліку з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 17. С. 134–137.
5. Ковова І. Облік товарів в умовах діджиталізації. *Збірник наукових праць ДУІТ. Серія "Економіка і управління"*. 2021. Вип. 50. С. 122–129.
6. Полянська О.А., Чабанюк О.М., Кондрич С.В. Управлінський облік товарних запасів: напрями удосконалення методики. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1325–1333.
7. Крещенко О.В. Управління товарними запасами торговельного підприємства за категорійним менеджментом : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Донецьк, 2014. 23 с.
8. Олініченко К.С. Управління товарними запасами підприємств роздрібною торгівлі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2016. 23 с.
9. Ромащенко О.С. Управління товарними запасами підприємств торгівлі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2016. 22 с.
10. Бровко О.Т. Облік та внутрішній аудит в управлінні товарними запасами підприємств роздрібною торгівлі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2012. 23 с.
11. Піддубна Н.М. Облік і внутрішній контроль товарних запасів роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2018. 25 с.

REFERENCES:

1. Markina I.A., Voronina V.L. (2020) Menedzhment tovarnykh zapasiv torhovelnykh pidpriemstv [Management of commodity stocks of trading enterprises]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 59, pp. 90–97.
2. Mykytenko N. (2019) Tovarni katehorii v systemi upravlinnia torhovelnykh protsesom [Product categories in the trade process management system]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 5, pp. 48–58.
3. Litvinova V.O., Hrinchenko R.V. (2017) Pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia tovarnykh zapasiv torhovelnykh pidpriemstv [Increasing the efficiency of the use of commodity stocks of trading enterprises]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 2(58), pp. 78–82.
4. Dziuba O.M. (2016) Tovarni operatsii pidpriemstva: osoblyvosti obliku z urakhuvanniam vitchyznianoho ta mizhnarodnoho dosvidu [Commodity operations of the enterprise: peculiarities of accounting taking into account domestic and international experience]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 17, pp. 134–137.
5. Kovova I. (2021) Oblik tovariv v umovakh didzhytalizatsii [Accounting of goods in conditions of digitization]. *Zbirnyk naukovykh prats DUIT. Serii "Ekonomika i upravlinnia"*, vol. 50, pp. 122–129.
6. Polianska O.A., Chabaniuk O.M., Kondrych S.V. (2018) Upravlinskyi oblik tovarnykh zapasiv: napriamy udoskonalennia metodyky [Management accounting of commodity stocks: directions for improving the methodology]. *Ekonomika i suspilstvo*, vol. 19, pp. 1325–1333.
7. Kreshchenko O.V. (2014) *Upravlinnia tovarnykh zapasamy torhovelnoho pidpriemstva za katehoriinym menedzhmentom* [Management of merchandise stocks of a trading enterprise by category management] (PhD Thesis), Donetsk.
8. Olinichenko K.S. (2016) *Upravlinnia tovarnykh zapasamy pidpriemstv rozdrubnoi torhivli* [Inventory management of retail enterprises] (PhD Thesis), Kharkiv.
9. Romashchenko O.S. (2016) *Upravlinnia tovarnykh zapasamy pidpriemstv torhivli* [Management of commodity stocks of trade enterprises] (PhD Thesis), Kharkiv.
10. Brovko O.T. (2012) *Oblik ta vnutrishnii audyt v upravlinni tovarnykh zapasamy pidpriemstv rozdrubnoi torhivli* [Accounting and internal audit in inventory management of retail enterprises] (PhD Thesis), Kyiv.
11. Pidubna N.M. (2018) *Oblik i vnutrishnii kontrol tovarnykh zapasiv rozdrubnykh torhovelnykh pidpriemstv spozhyvchoi kooperatsii* [Accounting and internal control of commodity stocks of retail trade enterprises of the consumer cooperative] (PhD Thesis), Kyiv.